

ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA JADVALLARDAN FOYDALANISH

Toshmurodova Xalima To'raxonovna

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti akademik
litseyi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili va adabiyot fanlarini o'qitishda jadvallardan foydalanish, uning boshqa o'qitish usullaridan samaradorligi haqida so'z boradi. Misol tariqasida ushbu usullardan bir nechtasi o'quvchilar hukmiga havola etiladi.

Kalit so'zlar: mustaqil fikrlash, fonetika, morfemika, moslashuv, bitishuv, boshqaruv, so'z birikmasi, hokim so'z, tobe so'z, otli birikma, fe'lli birikma.

Ona tili darslarida o'quvchilarga jadvallar vositasida topshiriqlar berish ularda ilmiylik, kashfiyotchilik qobiliyatining o'sishiga yordam beradi. Buning uchun o'quvchiga oddiy jadval berilib, undagi bo'sh o'rinlarni to'ldirish vazifasi beriladi. Jadval to'ldirilgach, unga izoh yoki tavsif beriladi. Jadvaldan olingan natija mavzu mohiyatini o'zida namoyon etadi. Bunday usulni ona tili fanining barcha mavzu va bo'limlarida qo'llash mumkin. Masalan, fonetika bo'limida unli tovushlarning tasnifiy belgilari asosida quyidagicha jadvalni to'ldirish topshirig'i beriladi:

Vertikal holatiga ko'ra	Gorizontal holatiga ko'ra	
Yuqori tor	Old qator unli	Orqa qator unli
O'rta keng
Quyi keng
Lablarning ishtirokiga ko'ra
	lablanmagan	lablangan

O'quvchi ushbu jadvalni to'ldirish uchun har bir unlini talaffuz qilib ko'radi. Fonetika bo'yicha yana bir topshiriq: undoshlarni jarangli undoshlar va sonorlarga ajratib jadvalni to'ldirini to'ldiring:

Burun tovush	Yon tovush	Titroq tovush
.....

Morfemikadan quyidagicha topshiriqlar berish mumkin:

O'zak	Qo'shimchalar
gul	zor -lar -da

So'z birikmasi sintaksisi bo'yicha quyidagi jadval bo'yicha ishlash ham yaxshi natija beradi:

Maqsud Shayxzodaning "Mirzo Ulug'bek" fojiasida obrazlar haqidagi ma'lumotlarni tanlab, jadvalga joylang.

- 1) buyuk olim ;
- 2) 30 yoshda ;
- 3) mashhur shoir;

savollar	"Sadd"	G'aro	Favoy	Devo	Navoi	Astro	Muns	1472-	Lison	1469-	Ilk	Navo	Shara	1483-	Xam	Hiloliy	2024	Mah
Международный научный журнал «Научный Фокус»																		
Navoiyning so'nggi asari	eng																	

- 4) sardor;
- 5) Ulug'bekning shogirdi;
- 6) Samarqand qozisi;
- 7) dehqon;
- 8) Movarounnahr hukmdori;
- 9) astronom;
- 10) Ulug'bekning do'sti;
- 11) dehqon;
- 12) 45 yoshda;
- 13) 70 yoshda;
- 14) mahbus;
- 15) olim;
- 16) Abdullatifning mahrami;
- 17) 65 yoshda;
- 18) mashhur tarixchi ;
- 19) Sayid Obidning o'g'li;
- 20) Hasan ohangar.

Berilgan gap: Zargarov sahrodagi ishlarning miqyosini yaxshi tasvirlab berdi							
So'z birikmalari	Hokim so'z	Tobe so'z	Bog'lanish usuli			Tuzilish turi	
			Moslashuv	Bitishuv	Boshqa-ruv	Otli s.b	Fe'l-li s.b
yaxshi tasvirlab berdi	tasvirlab berdi	yaxshi		+			+
miqyosini tasvirlab berdi	tasvirlab berdi	miqyosini			+		+

Navoiyning H.Boyqaroning taxtga o'tirishi munosabati bilan yozilgan asari																		=	
Navoiy 6 yoshida qaysi mashhur olim bilan uchrashgan																			
Navoiyning jomiyga bag'ishlangan asari																			
Muxlislar tuzgan devon																			
Navoiyning o'zi tartib bergan 1-devoni																			
F.Attorning asari ta'sirida yaratgan asari																			
Navoiyning epistolyar xarakterdagi asari																			
Forscha she'rlari jamlangan devoni																			
"Xazoyin ul-maoniy"ning to'rtinchi devoni																			
"Xazoyin ul-maoniy"ning 1-devoni																			
Navoiy hokimlik qilgan shahar																			
"Xamsa" yaratilgan yillar																			
Navoiyning o'zi tartib bergan 2-devoni																			
Navoiy qaysi yillarda muhrdorlik qilgan																			
Navoiy saroyda vazirlik qilgan yillar																			
Navoiy haqidagi roman																			
"Xamsa"ning so'nggi dostoni																			

Mirzo Ulug'bek	1	8	9	
Abdullatif Mirzo				
Ota Murod				
Piri Zindoniy	13	14		
Sakkokiy				
Abbos				
Ali Qushchi	5			
Berdiyoy				
Abdurazzoq Samarqandiy	18			

Shayxulislom Burhoniddin

Quyidagi yillarda Bobur hayotida nimalar sodir bo'lgan?

Yili	Ma'lumot
1483-yil 14-fevral	Andijonda tug'ildi.
1495-yil	
1497-yil	
1502-1503 yillar	
1503-yil	
1526-yil	
1494-1530 yillar	
1503-yil	
1526-yil 21-dekabr	
1530-yil 26-dekabr	
1533-yil	

Xullas,dars mobaynida jadvallardan foydalanish o'quvchilarni fikrlashga undaydi,ularda fanga qiziqishni orttirib,bilimlarini chuqurlashtirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1..A. Nurmanov, A. Sobirov va b. Hozirgi o'zbek adabiy tili I bosqichlar uchun. T., "O'zbekiston" 2014-yil
2. N. Erkaboyeva O'zbek tilidan ma'ruzalar matni "Akademnashr" T.,2013-yil
- 3.O.Hamroyeva Ona tili T,2018
4. Adabiyot.B.Toxliyyev. Majmua "II bosqichlar uchun T, "Shoakbar" nashr 2014-
6. S. Matchon. O'zbek adabiyoti. Majmua .T.,2013 -y
7. Rafiyev. Ona tili va adabiyot. T, "Sharq" nashriyoti-2015
- 8."Til va adabiyot ta'limi"jurnali 2015 10,11,12-sonlari
9. www. Ziyonet. Uz 10. www.referat .uz 11. www. edu. Uz